
Rikard Althin & Lars Behrenz

Svar till Karl-Martin Sjöstrands ”Några kommentarer till Althin-Behrenz ...”

Inledningsvis påpekar Karl-Martin Sjöstrand att vi inte tagit med stocken av arbetslösa i början av 1993 utan endast inflödet. Använder man sig av Sjöstrands idé att ta med stocken finns det en stor risk att kontor med en stor ingående stock av arbetsökande lyckas placera en del av stocken arbetsökande i arbete eller åtgärd och på så vis kan bli effektiva. I en studie av effektivitet är den valda metoden beroende av en direkt korrespondens mellan insatsfaktorer och resultatvariabler. Låt oss med ett exempel visa vilka konsekvenser Sjöstrands förslag kan få: Säg att vi skall jämföra två kon-

tor, A och B under en period på sex veckor. De har exakt lika mycket resurser och lika många sökande per vecka, 50 st. Alla sökande vid kontor A kvarstår i sökanderegistret under två veckor medan alla sökande vid kontor B kvarstår under tre veckor. Det råder dynamisk jämvikt, ut- och inflödena är lika stora. Vid kontor A gäller att från föregående period finns det 50 sökande som får jobb/åtgärdsplaceras första veckan i observationsperioden. 250 sökande registreras och får jobb under observationsperioden. 50 sökande registreras sista veckan i observationsperioden och får jobb/åtgärdsplaceras veckan efter observationsperioden. Vid kontor B gäller att det från föregående period finns 100 sökande varav 50 får jobb/åtgärdsplaceras första veckan 50 andra veckan i observationsperioden. 200 sökande registreras och får jobb under observationsperioden. 50 sökande registreras i näst sista veckan i observationsperioden och får jobb/åtgärdsplaceras veckan efter observationsperioden. 50 sökande registreras sista veckan i observa-

Rikard Althin är fil dr i national-ekonomi och verksam vid Efficiency Measurement and Quality, Lund.

Lars Behrenz är fil lic i national-ekonomi och verksam vid Centrum för Arbetsmarknadspolitisk forskning vid Högskolan i Växjö.

tionsperioden och får jobb andra veckan efter observationsperioden. Enligt Sjöstrand-metoden kommer både A och B att åstadkomma 300 placeringar och räknar man både in- och utgående stockar kommer B att ha producerat 400 medan A endast producerat 350. Kontor B kan emellertid förmodas vara mindre effektivt eftersom man är sämst på att åstadkomma matchningar, har långst arbetslöshetstider. Men med Sjöstrand-metoden och speciellt om man använder både in- och utgående stockar finns det en stor risk att modellen inte kommer att klassa A som mer effektivt än B. Det är därför mycket tveksamt att börja blanda in uppgifter från andra perioder bara på den ena sidan och inte den andra.

Den andra kommentaren av Sjöstrand gäller förhållandet att vi endast tagit med avaktualiseringar men inte byte av sökandekategori som outputmått. Anledningen till att vi gjort så är att de ej avaktualiserade fortfarande är registrerade som arbetssökande och de får fortfarande service (tar resurser i anspråk). Problemet är att de inte får några resultat registrerade i form av tillfälliga arbeten m m. Sjöstrand har en poäng i att registreringspolicyn mellan olika kontor kan skilja sig åt vilket medför att kontor som använder sig av sökandekategori-byten i fall där andra använder sig av avaktualisering har blivit missgynnade. I en kommande studie kommer vi att ta med både de som avaktualiserats till arbete och de som bytt sökandekategori till "deltidsarbetslös" eller "har tillfälligt arbete" som två av våra resultatmått och se i vilken utsträckning det påverkar resultatet.

Punkt tre i Sjöstrands inlägg gäller frågan om antalet sökande och platser har betydelse för effektiviteten. I vår artikel påstår vi att: "Resultaten tyder på att effektiviteten inom en förmedling under den studerade

perioden, 1993, endast i mindre grad är beroende av vilken nivå av arbetslösa och lediga platser som förmedlingen möter". Detta tror inte Sjöstrand på, han hävdar att vi inte tagit hänsyn till det "enskilda kontorets förutsättningar vad beträffar antal sökande och antal vakanser". Antalet arbetslösa och antalet vakanser är mycket riktigt nödvändiga för produktionen men vi har valt att inte betrakta dem som insatsfaktorer eftersom ett kontor endast marginellt kan påverka mängden arbetslösa och lediga platser på en ort. Det är effektiviteten inom kontoret som vi försöker att mäta och därför vore det fel att behandla exogena faktorer som antalet arbetslösa och antalet vakanser som påverkbara insatsfaktorer. Vi har emellertid i ett andra steg försökt att analysera vilket samband som finns mellan de exogena faktorerna (antalet arbetslösa och antalet vakanser) och effektiviteten hos de enskilda kontoren.

Vad gäller Sjöstrands synpunkter om den uppmätta effekten hos denna analys kan vi bara konstatera att elasticiteter på 0,4 och 0,2 är små i sammanhanget. De är små eftersom att de betyder att om antalet arbetslösa ökar med 1 procent (inom ett kontor) så ökar effektiviteten med 0,4 procent, och om antalet lediga platser ökar med 1 procent (inom ett kontor) så ökar effektiviteten med 0,2 procent. Båda elasticiteterna är således oelastiska, vilket betyder att effektivitetstalet har låg känslighet för variationen i antalet arbetslösa respektive antalet lediga platser. Att olika kontor har olika *nivå* på antalet vakanser och antalet arbetslösa förändrar inte det faktum att effektivitetstalet har låg känslighet för variationen i antalet arbetslösa och antalet lediga platser. Antag, för att förtydliga, att ett kontor har 100 arbetslösa och ett annat har 1 000. Elasticitetsmättet ger svar på frågan: med

hur många procent förändrar sig effektiviteten för kontoret om vi förändrar antalet arbetslösa (inom kontoret) med 1 procent? En procents påslag i antalet arbetslösa för kontoret med 100 ger 101 och 1 procents påslag i antalet arbetslösa för kontoret med 1 000 ger 1 010. Trots att ökningen i absoluta tal är tio gånger större i det ena kontoret jämfört med det andra så påverkas båda kontorens effektivitet uppåt med 0,4 procent (från deras respektive effektivitetsnivå). Det är således viktigt att komma ihåg att elasticiteten behandlar en marginell (hypotetisk) förändring i antalet arbetslösa och antalet vakanser inom ett kontor. Att antalet arbetslösa och antalet lediga platser varierar *mellan* kontoren tog vi hänsyn till genom regressionskattningen som ligger till grund för elasticitetsberäkningarna.

Slutligen hävdar Sjöstrand att storleken har betydelse (!). Han stödjer sig bl a på studier som gjorts inom AMS. Referenser saknas tyvärr men troligen rör det sig om studier som undersöker någon outputvariabel med hjälp av regressionsanalys. I en enkel regressionsanalys, med en skalär outputvariabel som beroende variabel, är det okomplicerat att likställa storleken på kontoret med storleken på outputvariabeln. Detsamma gäller när man som Sjöstrand använder den aggregerade skalären "personalstorlek" som det entydiga måttet på ett kontors storlek (vanligtvis mäts storleken på en produktionsenhet i termer av output, men det spelar mindre roll i sammanhanget). Anledningen till att vi inte (som Sjöstrand troligen gör) slår samman de tre personalkategorierna (assistenter, platsförmedlare och vägledare) till en stor klump är att *mixen* av dessa kategorier, vilken är olika vid olika kontor, är högst väsentlig för effektivitetsanalysens resultat. Det är således inte bara summan av de tre personalkategorierna som

avgör huruvida ett kontor är mer eller mindre effektivt, utan det är storleken på varje enskild input (fem stycken i detta fall) samt förhållandet dem emellan som avgör om de tre producerade outputen, med tillhörande attribut, är producerade effektivt eller ej. Det är helt enkelt inte korrekt att lösgöra enskilda variabler ur helheten för att sedan försöka korrelera dessa med ett effektivitetstal som är genererat med hjälp av en simultan analys av samtliga variabler. Dessutom är den modellerade teknologin (avsiktligt) begränsad till just konstant skalavkastning. Detta innebär att eventuella skalfördelar inte återspeglas i effektivitetstalet när det är begränsat under en teknologi med konstant skalavkastning. För att studera effekten av kontorsstorleken på effektiviteten släpper man helt enkelt på restriktionerna som begränsar den modellerade teknologin till konstant skalavkastning. Genom att ta kvoten mellan effektivitetstalet beräknat under konstant skalavkastning och effektivitetstalet beräknat under den minst restriktiva teknologin, variabel skalavkastning, får vi ett mått på kontorets skaleffektivitet, se t ex Färe m fl (1994), sidan 73.

Avslutningsvis vill vi nämna att vi för närvarande arbetar med en studie av arbetsförmedlingens effektivitet och produktivitet under perioden 1992–1995. Givetvis är det mycket bättre att studera utvecklingen över tid om man vill ge en säker bild av ett enskilt kontors sätt att utföra arbetet.

Referens

Färe, R, Grosskopf, S & Lovell, C A (1994), *Production Frontiers*. Cambridge University Press, Cambridge.